

ARARAT

5135 (TURKIA)

ARMENIAKO MENDI

SAKRATUA KURDISTANEN

TESTU ETA ARGAZKIAK

Guillermo Iba Dorringaiz
(Sepela, 1959)

Aldatze Gara menditaldetako kidea, mendiak igotzea eta trekingak egitea dugutuko: Aconagua, Chimborazo, Compuca, Elbrus, Kilimanjaro, Tibet, Damavand, Olimpo, Strat Kangri...

Lehen kanpalekura ko bidean

Turkia, Armenia eta Kurdistan aipatu ditugu tituluari Ararat kokatzeko, hau anabasal Non gaude? Non dago Ararat mendititik?

Turkian ote? 1923an SESB (gazte lera zko URSS) eta Turkiaren artean adostutako lurraldeen banaketaren arabera nazioen arte-

ko gaur egungo mugakaintzat hartuz, Ararat Turkian dago inolako zalantzarik gabe, eta bertako tontorrik garaiena da gainera.

Agian Armenian? Historiari so, aldiz, Ararat Armeniako sinboloa da, bertako armarran agertuz. Erebanetik, Armeniako hiriburutik, 40 kilometro eskasera dago.

Armeniarrek apirilaren 24ero gogoan izaten dute 1915 eta 1923 urteen artean Otomandar inperioak, egungo Turkiaren jatorria dena, eragindako genozidiko, historia liburuek ezkiatu eta isildu dutena: mendia gaitzeaz gain, milici eta erdi armeniar deportatu eta hil zituzten.

Eta Kurdistanen? Estaturik gabeko lurraldeei erreparatzen badiegu, 30 milioi kurdu bizi dira Turkia, Irak, Siria eta Iranen artean banatuta eta mendiaren magaletan bizi diren biztanleak ere kurduak dira, kurdueraz mintzatzen dira, eta kurdu izateaz harro daude.

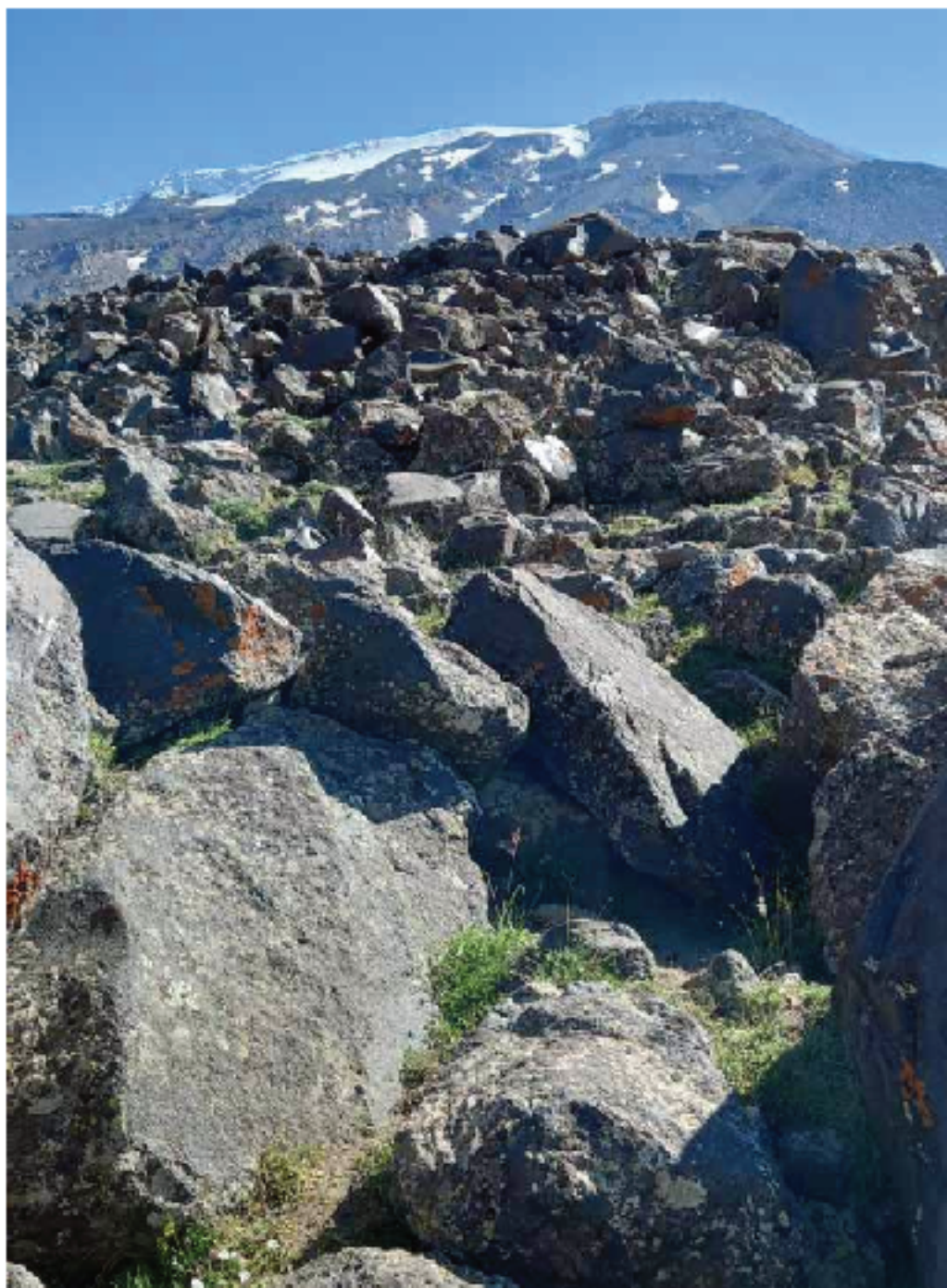
INGURU GATAZKATSUA, APROBETXA DEZAGUN ABAGUNEA

Esandakoari Irango muga 20 kilometro eskasetara dagoela gehitzen badiegu, berehala jabetuko gara gune geopolitiko konplexuan gaudela. Hori dela eta, eskualdea guztiz itxita egon da behin baino gehiagotan bisitari eta mendizaleentzat, Turkia eta PKK talde kurduaren arteko gatazka eta talka armatuagatik. 2022an, bi aldeen arteko giroa lasaia zela ikusita, Turkiak erraztasun guztiak ematen zituen tontorrera abiatzeko; gainera, mendizale-taldeek joan-etorria diru-iturria da ekialdeko lur urrun horien ekonomia berpizteko. Orain Turkiak ez du bisarrik eskatzen ez eta mendira igotzeko baimen berezirik ere; ez da inolako tasarik ordaindu behar eta ohiko pasaportes eguneko izatea nahikoa da.

Ararat igotzeko Dogubayazit hiria dugu abiapunturik egokiena, Istanbulen hegoaldeko ondo komunikatuta dagoen Igdir-eko aireportutik 40 bat kilometrora dagoena. Dogubayazit hiri kurdua da eta 1927 eta 1930 bitartean Ararateko Errepublikak kurduko hiriburutzat izendatu zuen bere burua; baita Nazio Elkarteari eta potentzia handiei aurkeztu ere, estatu kurdu independente baten hiriburu gisa. 115 000 biztanle inguruko hiri ertain honetan dinarrizko zerbitzuak topatuko ditugu (hotelak, jatetxeak...), igotera baino lehen, edo ostean, egunen bat bertan eman ahal izateko. Hiriko edozein kale karrantatik tontorra ikusteko aukera dugu eta merzei duen *Ishak Pasha* jauregia bisitatzeko aukera izango dugu.

BAGOAZ: HIRU EDO LAU EGUNEKO IGOERA

Jatorriz, Ararat su-mendi bat da, baina ez dago erupzio baten erregistro historikorik; hala ere, 1840an, sumendi-jarduerarekin

Bigarren kanpalekurako bidan

lotutako lurrikara batek astindu zuen ingurua. Ez da mendi tekniko bat, mendizaleari ez dio zailtasun berezirik ipintzen eta, du gune aklimatazioaren arabera, hiruzpaila egunetan igo daiteke.

Lehen egunean, Dogubayazit (1625 m) hiritik Cervine herritik joango gara furgonetaz eta pista batetik beste hiruzpaila kilometro gehiago egin ondoren, ibilgai-luentsat erabilitezina bihurtzen den zehaztu gabeko lautadaxo batera iritsiko gara;

han izango ditugu zain gure fardelak zamatuko dituzten mandoak (2200 m). Leku honen eta lehen kanpalekuaren arteko desnibela 1000 metrokoa bada ere igotera lasaia da, 6 kilometro ingurukoa eta pausu motelean egitea gomen datzen dena aklimatazio egoki bat lortzeko. Ibilaldi honetan artzain kurduen korta batzuk ikusteko aukera izango dugu, Kangafxakur ikaragarriek artaldeak zaintzen dituzten bitartean, eta Ararat mendizarra beti izango

Bigarren kanpalekuan

dugu aurrean gure begirada erakarriz. Lehenengo kanpalekua 3100 eta 3200 metro arteko ordekan dago, agentzia bakoitzak ederki egokitutako eremu propioan.

Ararat mendi isolatua da eta bakardade honek zailtzen du altuerara behar bezala egokitzea. Honegatik, bigarren egunean talde gehienek 4150 metrora kokatutako bigarren kanpalekuraino igo eta jaisteko aprobetxatzen dute; guk, aldiz, bigarren egun hau 4100 metrora kokatutako gune bateraino igotzeko erabili genuen, ibilera lasai-lasaien eta orduak luzatzen, lehen kanpamentura itzuli baino lehen.

Hirugarren egunean 2. kanpalekura helduko gara, bidea aldapatsua izan arren, mandoek, mandazainek eta mendizaleek behin eta berriz zapal dutako harri-txin-txorrezko zidorrari jarraituz. Sigi-sagak kontaezinak dira, 4150 metrora kokatuta dagoen bigarren kanpalekura iritsi arte.

Lekua gogorra da, gandor batean kokatua eta harkaitz ezegonkorrez betea; erosotasun gutxioko leku desatsegina. Ohikoena da eguerdi aldera iristea, bazkari-askari-afari modukoa egin eta 18:00etan lo-zakuetan sartzea, goizaldeko ordu batean esnatu eta gosaltzeko.

Laugarren egunean, gosaldia ondoren goizaldeko ordu-bietan gailurrerantz abiatuko gara. Igo beharreko gandorra tentea da eta haitz solte askokoa, baina ez dago eskuekin lagundu beharreko pasagunerik. Bere lehen zatiko harrizta neketsua da oso, baina zorionez, gandorraren bigarren zatian, nahiz eta desnibela mantentzen den, zidorra egonkorragoa da ibilkera erosoa goa bihurtuz. 4900 metrora elurra agertu eta pendiza nabarmen leuntzen da. Ton-torrera iritsi aurreko berrehun metroko desnibel hau gainditzeko kranpoiak erabili behariko ditugu gehienetan, tarte honi

egunsentiarekin batera ekiten zaion ez, elurra erabat izoztuta egoten delako.

Geurean, igoera osoa laino trinko artean egin genuen, haizeak gogor jotzen gintuela. Ezin izan genuen ikuspegiak gozatu, baina zorionez 5135 metrora dagoen gailurrera igotzea lortu genuen. Sekulako poztasunarekin, ohiko argazkiak egin ondoren jaitsierari ekin genion. Bigarren kanpalekuan ondo merezitako atsedena hartu, dendak jaso eta lehen kanpalekuraino jaitsi ginen, bertan azken mendi-gaua igarotzeko.

MENDI MITIKOA, MENDI SAKRATUA

Ararat tontor izugarria da, isolatua eta sekulako distantziatik ikus daitekeena. Konfigurazio honek hainbat istorio, mito, elezahar... sortu ditu. Armeniako kondaira

baten arabera, espíritu gaiztoek Arta vazd izeneko tokiko heroia dute mendian kateatuta. Esaten denez, egunen batean askatu, ihes egin eta mundua konkistatu ko du, Ararat Armeniara eta bertako jendearengana itzularaziz.

Ararat Armeniako amarrrian egotearekin bitxikeria bat kontatzen da: dirudienez 50. hamarkadan Turkiak lexa helaraziz ion SESBi Ararat ez baitago Armeniako lurretan. Nikita Jruschevек, garai hartako SESBko lehendakariak, erantzun omen zuen ilargia ere ez dagoela Turkian eta Turkiako banderari agertzen dela. Egia? Asmakizuna? Esandakoa, bitxikeria bat.

Ararat mendia batez ere ezaguna da judaismoan, kristautasunean eta isla-

mean uholde nagusiaren ondoren Noeren ontzia pausatu zen lekutzat onartua izan delako. Ebidentzia zientifikorik egon ez arren, jadanik 1952an Pyrenaica aldizkariak informatzen zuen Frantziako Historia Naturalaren Museo Nazionalak babestua, espedizioa antolatu zela ontzia aurkitzeko, baina ez zuela arrastorik topatu. Jainkoak uholde nagusia agindu zuen gizakion jokabide txarrak zigortzeko, baina barkatu egin zion Noeri, eta ontzi bat diseinatu zezala eskatu zion bere familia babesteko, baita animalia eta landare espezie bakoitzeko bikote bat ere. Uholde nagusiaren urak baretu zirenean, ontzia Ararateko maldetan lehorratu zen, eta hemen hasi zen lurraren birjaiotzea.

Ischa Pasha jauregia Dogubayazın

Tontorrenako bidetan

AIPAMEN LABUR BATZUK

Antolakuntza: Hasieran aipatu dugun egoera geopolitikoa aintzat hartuz, argi dago une honetan (2022ko udan) nor bere kabuz joatea posiblea dela, baina lagungarria da oso agentzia baten bidez bidaiari lotzea, gerta daiteken edozein ezustekoriri aurre egiteko.

Hornikuntza: Agentzia oinarriko hornikuntza guztiaz arduratuko da: gida, sukaldaria, garraioa, mandoak, dendak, koltxonetak, ohiko janaria, ur edangarria.

Materiala: Bastoiak eta kranpoiak azken maldari ekiteko.

Temperatura: Bigarren kanpamentuaren gaua hotza da, eta tontorrean 5 gradu zero azpitik izatea da ohikoen, baina eguraldiaren eta haizearen arabera sentazio termikoa dezente jaitsi daiteke.

Pyrenaica aldizkaria: Pyrenaica aldizkariako 1989ko 156. alean badago Txomin Uriartek sinaturiko artikulua bat: "En las montañas del este de Turquía". Bertan egiten den igoyeraren deskripzioa gaurkotatun osoa du.

Agri Dag: Guztiok Ararat esaten diogu mendia eta horrela da ezaguna, baina Turkiako mapetan Agri Dag izenarekin agertu ohi da.